

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

НИКОНЕНКО АЛІНА ВІКТОРІВНА

УДК 338.439.5:633.1

**Реферат
дипломної магістерської роботи**

**УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ
ВИРОБНИЦТВА ЯРОГО ЯЧМЕНЮ В ПП «ЛАННА - АГРО»
КАРЛІВСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і адміністрування»)*

Харків – 2018

Дипломна магістерська робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор економічних наук,
професор,
**Шабінський Олександр
Володимирович,**
Харківський національний
технічний університет
сільського господарства імені
Петра Василенка,
професор кафедри організації
виробництва, бізнесу та
менеджменту.

Захист відбудеться 20 лютого 2018 р. на засіданні
екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002,
м. Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. У розвитку багатьох галузей економіки нашої держави, і насамперед сільського господарства, дуже важливу роль відіграє підвищення конкурентоспроможності галузі зернового виробництва. Від рівня ефективності його розвитку залежить добробут населення, гарантування національної продовольчої безпеки, експортні можливості країни та продукція цієї галузі є основним джерелом доходів більшості сільськогосподарських підприємств і відіграє істотну роль у формуванні державного бюджету.

Проблеми розвитку конкурентоспроможності підприємства і його продукції розкриті в роботах таких зарубіжних вчених як : А. Сміта, І. Ансофа, М. Портера, та інших. Також, вагомий внесок у дослідження питань конкурентоспроможності вітчизняних підприємств зробили наші вчені: В. Богачов, В. Гончаров, В. Збарський, М. Малік, В. Месель-Веселяк, В. Ткаченко, Л. Мармуль, В.Рябокоть, В. Юрчишин та інші.

Зернова галузь країни має суттєвий потенціал розвитку, пов'язаний передусім з наявністю багатих земельних ресурсів і достатньою кількістю кваліфікованої робочої сили. На сьогоднішній день потенціал зернової галузі України оцінюється в 80-100 млн. тонн щорічного виробництва зерна. Цей фундаментальний фактор привертає до себе увагу великої кількості професіоналів як всередині країни, так і за її межами і потребує подальшого поглибленого вивчення.

У процес дослідження розвитку, формування та становлення економічних відносин на ринку сільськогосподарської продукції значний вклад внесли такі вітчизняні вчені, як В. Андрійчук, М. Дем'яненко, М.

Малік, П. Саблук, О. Шпикуляк, В. Бойко, В. Власов, В. Губенко, С. Кваша, О. Могильний та ін.

Дослідження цих науковців спрямовані на аналіз стану ресурсного забезпечення агровиробництва та розробку рекомендацій щодо його покращення. Однак, в розглянутих дослідженнях не достатньо уваги приділяється аналізу, розробці та впровадженню методик оцінки важливості впливу ресурсного забезпечення окремих складових виробничо-комерційного процесу на ефективність діяльності підприємства в цілому. Все це зумовило актуальність і вибір теми та наукове і практичне значення проведеного дослідження.

Метою досліджень дипломної роботи є визначення напрямків—підвищення конкурентоспроможності галузі зерновиробництва та, зокрема, підвищення прибутковості виробництва ярого ячменю на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети були поставлені і вирішені наступні **завдання**:

- проведення аналізу організаційно-економічної характеристики підприємства за три роки;
- вивчення літератури з питань управління конкурентоспроможністю виробництва зернової галузі на сільськогосподарських підприємствах України;
- пошуки шляхів покращення виробничої діяльності для досягнення кращих економічних показників роботи господарства в ринкових умовах.
- визначення впливу факторів на обсяг виробництва продукції;
- виявлення внутрішньогосподарських резервів зниження собівартості та підвищення прибутковості виробництва продукції;
- оцінка можливостей підприємства щодо впровадження виявлених резервів підвищення прибутковості виробництва ярого ячменю;

- обґрунтування доцільності впровадження нової інтенсивної енергозберігаючої технології для підвищення урожайності ярого ячменю і тим самим збільшенням прибутку підприємства.

Об'єктом дослідження є управління конкурентоспроможністю виробництва ярого ячменю в ПП «Ланна - Агро».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних засад підвищення конкурентоспроможності виробництва продукції підприємства.

Методи дослідження включають систему статистико-економічних методів в поєднанні з теоретичними аспектами формування напрямків підвищення конкурентоспроможності виробництва ярого ячменю даного підприємства. В процесі дослідження використовувались такі методи: абстрактно-логічний; графічний; розрахунково-конструктивний; статистико-економічний; системного та порівняльного аналізу та ін. Достовірність отриманих результатів, висновків і пропозицій підтверджується розрахунками, застосуванням значного фактичного матеріалу.

Інформаційною базою досліджень були матеріали Державної служби статистики України, нормативні акти України, спеціальна економічна література, літературні джерела з агробізнесу, менеджменту в сільському господарстві, звітні дані ПП «Ланна - Агро», матеріали періодичних видань, довідково-інформаційні матеріали, результати власних спостережень автора.

Наукова новизна одержаних результатів дипломної магістерської роботи полягає в теоретично-методичному обґрунтуванні та прикладному опрацюванні механізмів підвищення конкурентоспроможності галузі зерновиробництва підприємства. А саме:

удосконалено:

- формування адаптаційного механізму підвищення конкурентоспроможності зерновиробництва шляхом орієнтації на реалізацію невикористаних конкурентних переваг вітчизняної агропродукції;

набуло подальшого розвитку:

- виявлення внутрішньогосподарських резервів зниження собівартості та підвищення прибутковості виробництва продукції шляхом впровадження інтенсивної технології та підвищенням урожайності ярого ячменю;

- визначення напрямів підвищення конкурентоспроможності галузі зерновиробництва шляхом проектного обґрунтування об'ємів виробництва ярого ячменю і урожайності культури для отримання певного рівня прибутку.

Практичне значення одержаних результатів.

Магістерська робота виконана

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень є основою для підвищення конкурентоспроможності виробництва продукції підприємства. Основні положення, найважливіші результати дослідження, висновки та пропозиції автор магістерської роботи доповів на загальних зборах приватного підприємства «Ланна - Агро». Результати досліджень опубліковані в Віснику СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ в 2017 році та в матеріалах IV всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет конференції „Актуальні питання розвитку агробізнесу в Україні – 2017” (20-21 квітня 2017 року, м. Київ).

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Вона виконана на 102 сторінках комп'ютерного тексту, містить 27 таблиць та 4 рисунки. Список використаних джерел налічує 87 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні засади конкурентоспроможності зернової галузі» розглянуто: поняття та сутність конкурентоспроможності зерновиробництва; стан та виробництво зернових культур в Україні та світі; зернові тенденції і прогнози ринку експорт імпорт.

У другому розділі «Організаційно – економічна характеристика ПП «Ланна – Агро» Карлівського району Полтавської області» розглянуто: загальні показники результативності виробничо - комерційної діяльності підприємства та їх динаміка; стан та ефективність використання земельних, трудових та матеріальних ресурсів підприємства; стан та розвиток основних галузей підприємства.

У третьому розділі «Перспективи підвищення конкурентоспроможності галузі зерновиробництва ПП «Ланна - Агро» Карлівського району Полтавської області» розглянуто: механізм підвищення конкурентоспроможності галузі зерновиробництва; напрямки підвищення прибутковості виробництва ярого ячменю на підприємстві; програма розвитку галузі виробництва ярого ячменю.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення аспектів управління конкурентоспроможністю виробничо-комерційної діяльності приватного підприємства «Ланна – Агро», розглянуті питання інтенсифікації виробництва ярого ячменю та визначено деякі резерви підвищення

прибутковості виробництва даної культури. За результатами дослідження зроблені наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. Підвищенню конкурентоспроможності аграрного сектора економіки сприяє формування конкурентних переваг сільськогосподарських підприємств і в свою чергу це допомагає вирішувати проблеми, пов'язані із забезпеченням продовольчої безпеки країни. Традиційно конкурентоспроможність трактується як здатність діяти в умовах ринкових відносин і отримувати при цьому прибуток, достатній для науково-технічного вдосконалення виробництва, стимулювання працівників і підтримки продукції на високому якісному рівні.

2. Зернове виробництво - це галузь, яка завжди була, є і буде одним з найважливіших джерел достатку будь-якої держави. Упродовж останніх п'яти років Україна зміцнила свої позиції на міжнародному аграрному ринку та впевнено перебуває в світовій десятці виробників зерна. У 2016 – 2017 маркетинговому році було зібрано 59,9 млн. тонн зернових та зернобобових культур із 14 млн. га при врожайності 42,6 ц/га (96 % від запланованих 14,6 млн. га). Також, можна зазначити, що Україна являється одним з найбільших експортерів зерна в Європі. Впродовж 7 місяців 2017 року, з України на світові ринки сільськогосподарської продукції і продовольства було спрямовано близько 24,4 млн. тонн зерна і продуктів його переробки на суму майже 3,9 млрд. дол. США, що становить у відносному вимірі 39,2% від загального аграрного експорту. Було визначено, що у загальній вартісній структурі вітчизняного експорту зернових і зернобобових культур, переважали три основні сільськогосподарські культури — кукурудза (62%), пшениця (29,8%) і ячмінь (7,1%). На їх частку припадало

майже 93,7% усіх валютних надходжень від експорту продукції зернової галузі країни.

3. Упродовж 2016 - 2017 маркетингового року виробництво та врожайність ячменю сягнули високих показників. Його виробництво в Україні склало 9,9 млн. тонн — це четвертий показник у світі. Більше виробляють тільки Австралія (13,4 млн. тонн), Росія (17,5 млн. тонн) та ЄС (59,8 млн. тонн). Внутрішнє споживання ячменю в Україні складає 3,9 млн. тонн, більш ніж половини продукції йде на експорт — 5,3 млн. тонн, що на 21% більше, ніж у попередньому сезоні (4,4 млн. тонн). За даним показником ми займаємо 3 місце в світі. Головними покупцями ячменю нашої країни стали Саудівська Аравія (316,5 млн. дол.), Лівія (131,1 млн. дол.), Йорданія (33,5 млн. дол.), Алжир (31,6 млн. дол.) та Туніс (25,6 млн. дол.). В загальній кількості експорт ячменю в 2016 - 2017 маркетинговому році приніс українським аграрним підприємствам 747,3 млн. дол.

4. Підводячи підсумок організаційно – економічної характеристики ПП «Ланна – Агро», що ґрунтувалася на основних показниках, можемо зробити такі висновки: приватне підприємство «Ланна-Агро» знаходиться в Полтавській області, с. Ланна. Основним видом діяльності є вирощування зернових культур, бобових культур, насіння олійних культур та тваринництво. У володінні ПП «Ланна-Агро» - 5233 га сільськогосподарських угідь, з них ріллі – 4732 га. Господарство має вигідне розташування і хороші шляхи зв'язку. Валова продукція даного підприємства зросла у 2016 році на 35 % в порівнянні з 2014 р. Вартість валової продукції зернових та зернобобових збільшилася у 2016 р. на 1,8 %. Загальна земельна площа у 2016 році збільшилася у порівнянні з 2014 р. на 22 га і становить 5255 га, а площа ріллі збільшилася на 65 га і становить 4797 га у 2016 р. тому

можемо зазначити, що це підприємство розвивається та розширюється.

5. Можемо зазначити, що виробництво та реалізація сільськогосподарської продукції на ПП «Ланна – Агро» за останні три роки є ефективною. Виручка від реалізації продукції сільського господарства і послуг зросла в 2016р. на 77,9 %. Повна собівартість реалізованої продукції у 2016 р. по відношенню до 2014 р. збільшилася на 30,2 % і склала 87965,2 тис. грн; прибуток сільського господарства і послуг збільшився з 2014р., в якому становив 10604 тис. грн, до 51170,8 тис. грн у 2016р., а рівень рентабельності продукції сільського господарства і послуг в 2016р. збільшився на 42,5% по відношенню до його рівня в 2014 році і склав 58,2%.

6. Економічна ефективність вирощування ярого ячменю в досліджуваному підприємстві знизилася за 2014-2016 рр.: дохід (виручка) від реалізації зменшився на 39,3 % і становить 259,3 тис. грн; урожайність скоротилася на 4,4 % і складає у 2016 р. 43,5 ц/га; виробнича собівартість збільшилася з на 116,5 %; повна собівартість у 2016 р. зросла до 197,2 грн/ц або на 33,1 % порівнюючи з 2014 р.; ціна реалізації підвищилася на 8,5 %; площа посіву під ячмінь ярий зросла з 121 га у 2014 р. до 309 га у 2016 р., або на 155,4%; виробництво ячменю в 2016 р. збільшилося на 144,3 % і становить 13432 ц. Такий стан свідчить про необхідність застосування заходів щодо підвищення ефективності виробництва досліджуваної культури.

7. Головним напрямом підвищення конкурентоспроможності галузі зерновиробництва на даному підприємстві, на нашу думку, є подальша його інтенсифікація на основі інноваційної діяльності. У результаті інноваційної діяльності створюються необхідні умови щодо зниження витрат на виробництва і, відповідно,

одержання прибутку. Для цього необхідні нововведення в усіх видах діяльності підприємства: виробничій, комерційній, управлінській і т. д. Тільки в цьому разі можна знизити витрати і забезпечити надлишки зверх витрат.

Також, можна зазначити про невід'ємне використання таких шляхів підвищення конкурентоспроможності зерновиробництва в ПП «Ланна – Агро», як: підвищення урожайності зернових культур; вдосконалення землекористування та структури посівів, заходи покращення обробітку ґрунту та внесення до них мінеральних добрив; оснащення господарства технікою та освоєння нових ресурсозберігаючих технологій; впровадження нових сучасних сортів і гібридів та інше.

9. Зниження собівартості сільськогосподарської продукції забезпечується сукупністю основних напрямів використання внутрішньогосподарських резервів скорочення витрат на виробництво і реалізацію одиниці продукції. Розрахувавши резерви зниження собівартості ярого ячменю в ПП «Ланна - Агро», з'ясувалося, що можливо знизити виробничу собівартість ярого ячменю за рахунок підвищення урожайності культури на 563905,75 грн та зменшення решти інших прямих та загальновиробничих витрат на 963070,73 грн. Можлива загальна величина резерву зниження виробничої собівартості продукції становить на 1 ц 113,68 грн, на 1 га 4945,17 грн та на всю зібрану площу 1526976,49 грн; можливий рівень виробничої собівартості продукції з урахуванням виявлених резервів може становити 459,62 на 1 ц, грн, 19993,38 на 1 га, грн та 6173589,11 усього, грн.

10. Велику роль в обґрунтуванні управлінських рішень у підприємницькій діяльності відіграє маржинальний аналіз. Його методика базується на вивченні співвідношення між трьома групами

найважливіших економічних показників: витратами, обсягом виробництва (реалізації) продукції і прибутком, - і прогнозуванні величини кожного з цих показників при заданому значенні інших. Ми визначили, що питома вага постійних витрат, які приходяться на ярий ячмінь складає 33,66 %; маржинальний дохід 175,49 грн. Завдяки розрахунку всіх цих даних, ми визначили беззбитковий об'єм виробництва ярого ячменю, який складає 14768,66 ц. Дохід (виручка) при беззбитковому об'ємі виробництва буде складати 2653855,08 грн, що на 9,95 % більше фактичного показника 2016 р. Також визначили зону економічної безпеки, а саме – 9,05 %.

Отже, виробництво ячменю в досліджуваному господарстві знаходиться в збитковій зоні, що в першу чергу пов'язано, на нашу думку, з недобором врожаю через невисоку урожайність культури. Тому, технологічні процеси виробництва ярого ячменю потребують інтенсифікації.

11. Проектне обґрунтування об'ємів виробництва зерна ярого ячменю базується на необхідності впровадження нової інтенсивної енергозберігаючої технології. Лише за умови доведення урожайності ярого ячменю до величини 50,03 ц/га, або на 15 %, у ПП «Ланна-Агро» буде можливість отримати при реалізації зерна 70 тис. грн прибутку. При цьому собівартість одиниці товарної продукції знизиться до рівня 175,08 грн по плану або на 11,2 %. Величина товарної продукції в натуральному виразі збільшиться до 15167,54 ц або на 12,9 % порівняно із фактичними даними 2016 р.. Рентабельність товарної продукції за проектом планується на рівні 2,64 %, тобто вирощування ячменю в господарстві стане прибутковим.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Никоненко А.В. Аналіз виробництва ярого ячменю в Україні та світі / А.В. Никоненко // збірник наукових праць: Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства. – Харків : ХНТУСГ, 2017. – Вип. 2. – С. 90 – 91.

2. Міненко С.І. Соціально-економічна ефективність агропромислових формувань / С.І. Міненко, А.В. Никоненко // Матеріали IV Всеукр. студ. наук.-практ. інтернет конф. [«Актуальні питання розвитку агробізнесу в Україні»], (20-21 квітня 2017 р.) / відп. за вип. М.М. Коцупатрій, О.О. Єранкін, О.Г. Бірюк. – К. : КНЕУ, 2017. – С. 22 – 23.

АНОТАЦІЯ

Никоненко А.В. *Управління конкурентоспроможністю виробництва ярого ячменю в ПП «Ланна- Агро» Карлівського району Полтавської області.*

В дипломній магістерській роботі автором розглянуто теоретичні засади конкурентоспроможності зернової галузі. Проаналізована динаміка загальних показників ефективності виробничо-підприємницької діяльності ПП «Ланна - Агро». Наведені перспективні напрями підвищення конкурентоспроможності зерновиробництва на підприємстві. Запропоноване впровадження інтенсивної технології та підвищення урожайності ярого ячменю для підвищення прибутковості продукції.

Ключові слова: управління конкурентоспроможністю, підвищення прибутковості продукції, резерви, впровадження інтенсивної технології, підвищення урожайності.

SUMMARY

Nykonenko A. V. Managing the competitive ability of spring barley production in PE "Lanna-Agro", Karlovsky district, Poltava region.

In the graduation thesis the work of the author considers the theoretical principles of the competitiveness of the grain industry. Analyses the dynamics of the general indexes of efficiency of production-business activity PP "Lanna-Agro". Given the promising directions of improving the competitiveness of grain production at the enterprise are presented. The proposed introduction of intensive technology and increase the yield of spring barley to increase the profit of products.

Key words: management of competitiveness, increase of profit of production, reserves, introduction of intensive technology, increase of productivity.

Комп'ютерний набір і верстка
А.В. Никоненко

Підп. до друку 05.02.2018. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № __

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.